

SÖYLEŞİ

25.03, 1995 tarihinde
Odamız lokalinde
SBFöğretim üyelerinden
Pmf. Dr. ŞÜKRÜ GÜREL'in
kaulımyla "AT- Türkiye
İlişkileri" konulu
bir öylesi düzenledi.

Son dönemlerde Avrupa Birliği'ne (AB) karşı ikili bir yaklaşım var. Kimilerine göre 150 yıllık bir rüya gerçekleşti; kimilerine göre İse Tanzimat Fermanı niteliğinde,

Çatışmaların kıtası olan Avrupa'da tarih boyunca tek seslilik olmadı. Avrupa'nın gücünde buradan geliyor. Özellikle aydınlanma çağından beri, birleştirilmesi yönünde bir takım düşünceler var.

Avrupanın temel değerleri:

- Hristiyanlık
- Greko-Romen hukuk ve felsefesi
- Rönesans hümanizm

Mnsarii en yüce varlık sayan, olanak sağlanması durumunda, İnsanın sonsuza kadar gelişeceğine İnanan düşünce.

- Özellikle 20. yy'da hızla gelişen Temsili Demokrasi İlkeleri'nin benimsenmesi.

Bu değerler sistemi İçinde Avrupanın bütünleşmesi eskiye dayanır. 1. Dünya Savaşı sonunda Avrupa Konfederasyonu girişimleri var. Bu, 2. Dünya savaşından sonra dahada hızlanıyor.

Önce, Avrupanın iki güçlü devleti» Almanya ve Fransa'nın, siyasi sorunlarını çözerek» ekonomik İşbirliğine gitmeleriyle adımlar atılıyor. 2* Dünya savaşı sonrası Almanya'nın yenilmesi siyasi sorunu ortadan kaldırıyor. Ekonomik işbirliği geliştikçe, siyasi birlik de yakalanıyor. 1980 'lerdeki AT, 1990lar başında AB oluyor. Bunun esası da, Almanya-^{FRANSI} sa karşılığının sona ererek çevrelere diğer devletleri almalıdır.

AT - TÜRKİYE- İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin Avrupa Birliği «e ilişkilerh Türkçe, ortaklık antlaşması İçin Temmuz 1959'da başvuruyor* O sırada Yunanistan'da aynı çaba İçinde İdi, Türkiye'nin başvurusu bir anlamda Yunanistan'la ilgili İdi. Araya 27 Mayıs Devrimi'nin girmesi oİayı gesiktirdiL 1963 Eylül'ünde bir çerçeve antlaşması niteliğinde olan Ankara ortaklık antlaşması İmzalandı. Bu, 1964'te yürürlüğe girdi. Bununla, Türkiye İle AX devletlerinin du*

- Hazırlık aşamasında, topluluk yardımı İle Türkiye'nin ekonomisi düzeltilecek.

- Böylece geçiş döneminin sonunda ekonomi politikalarında uyum sağlanacak.

1965 yılında Türkiye U A,EX arasında karma parlamento kurulu oluşturuldu. 1.01.1973te karma protokol İmzalandı. Böylece 12 yıllık bir geçiş dönemi başladı; Bunun en

çok 22 yıl olması kararlaştırıldıh Protokolün amacı; malı hizmet ve İnsanların dolaşımı açısından, karşılıklı dengeli yükümlülükler oluşturmaktır* Bu süre içerisinde gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi hedefleniyor* Ancak kısa bir süre İçinde, gümrük vergisi ve kotaların kaldırılması, amaçlan yor. Bunun 3 İstisnası var. Birincisi tekstil. 12 yıl içerisinde gümrük vergisi ve kotalar İnecek*

Gümrük birliğinin antlaşmalı olarak gerçekleştirilmesi sonucu ekonomi politikaların yakınlaştırılması. Bu 11 yıl'a kadar uzatılacak 5 yıllık sürede gerçekleşecek.

çok 22 yıl olması kararlaştırıldıh Protokolün amacı; malı hizmet ve İnsanların dolaşımı açısından, karşılıklı dengeli yükümlülükler oluşturmaktır*

Bu süre içerisinde gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi hedefleniyor* Ancak kısa bir süre İçinde, gümrük vergisi ve kotaların kaldırılması, amaçlan yor. Bunun 3 İstisnası var. Birincisi tekstil. 12 yıl içerisinde gümrük vergisi ve kotalar İnecek*

İkincisi petrol ürünleri, üçüncüsünde ham ipek ve İpek kozasıdır. Büyüyen tekstil gözönüne alınırsa, bu önemli bir istisna değildir.

Katma protokol 197S-76da gümrük vergilerinde İndirim yaptı? polerde İndirim hızlandı; protokole aykırı olarak da tekstil ürünlerimize kota kondu.

Serbest dolaşıma izin verilmedi* 1987'de tam üyelik için başvurup» serbest dolaşım için bastırmamız gerekiyordu, Bunu yapmadığımız gibi dolaşım hakkından vazgeçtiğimizi belirterek, pazarlık gücümüzü kay* ettik,

1987 tam üyelik başvurumuzu, AT bakanlar konseyi komisyona hâ vâle etti. İnceleme 2 yıl sürdü. Komisyon görüşleri, Türkiye'nin başvurusunu ve ekonomisine yönelik olarak 2 bölümden oluşmaktadır.

Buna göre: Türkiye'nin gelişmişliği, topluluk Üyesi olmanın, ekonomik vâ toplumsal gerçeklerini yerine getirecek düzeyde değildir denilmektedir» Demokratik parlamenter düzeyimizin ve İnsan hakları konusundaki yaklaşımımızın geri olduğu belirtilerek, Osmanlıdan beri ilk defa azınlıklara iyi davranılmadığı gündeme getiriliyor.

Sonuç olarak Türkiye ÂT üyesi olamaz denilmiyor. Ancak, 1993'e kadar AB genişlemeyecek denilerek, Türkiye ile görüşmelerin ne zaman basılacağına yönelik kesin bir tariht# belirtilmiyor. Çeşitli öneriler yapılıyor. Buna göre bir İşbirliği programının yapılmasına karar veriliyor, 90 Haziran'ında, matutes işbirliği programı çerçevesinde, gümrük birliği kurulmasına esas teşkil edecek ilişkiler düzenleniyor.

AT ile Türkiye arasındaki bir sorunda 19S1'de tam üye olan Yunanistan'dan kaynaklanmaktadır« Yunanistan» Türkiye ile sorunlarından ve Kıbrıs sorunundan dolayı, Türkiye'nin kredilerine engel oldu? tekstil Ürünlerinin ve ulaşımların serbest dola-

şım hakkının tanınması gerçekleşmedi. Böylece Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunların çözümü de gerçekleşmedi,

1992 başında* AB ile Türkiye arasında yeni bir çalışma başlatıldı. Burada AB'nin genişlemesi; şöyle ortaya konuluyor.

- İlk genişleme eski EFTA üeleriyle (Avusturya, İsveç, Norveç, İsveçre) ile olacak.

- Genişleme, Doğu Avrupa ülkeleri ile (Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Romanya ve Bulgaristan) devam edecek.

- 1990'da başvuru yapan Kıbrıs, Malta, Estonya, Letonya ve Litvanyaya öncelik verilecek.

Bugün yaptığımız Gümrük Birliği düzenlemesinde, mal alım satımı vb. görüşülmeyip, siyasal çerçevede (Kıbrıs, İnsan hakları) düzenlemeler yapılmıştır*

1960 garantörlük antlaşmasında, Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte Üye olmayacağı bir topluluğa giremez denmesine rağmen, AT Kıbrıs'ın başvurusunu ciddiye aldı. Bir komisyon görüşü ile Kıbrıs'ın üye olabileceği buna bağlı olarakta Kıbrıs sorununun çözülebileceği söylendi.

İnsan hakları konusunda da Türkiye'nin birçok eksiği olduğu söylendi* Bu doğrudur ancak ticari ilişkiler için, insan hakları konusundaki eksikliklerin kabul edilmesi doğru değil,

AT'nin İnsan hakları konusundaki tavrı, Avrupa'nın 19. yy'da Osmanlı Devletine önerdiklerine benziyor. Sorun azınlık hakları konusunda odaklanıyordu, Osmanlı, toplulukların haklarını tanıdı ancak birey hakları konusunda birşey yapmadı. Bu durum batılıların ortaya koyduğu demokrasi anlayışı ile ters olmasına rağmen, böyle gelişti. Örneğin, Fransız Anayasa Mahkemesi kararına göre, Yahudiler Yahudi oldukları için hiçbirşeydiler ama Fransa vatandaşı

olarak herşeydiler. Bu somut duruma rağmen bize empoze edilen, geçcnlştede bugünde bunun tam tersi idi.

1995'te yapılan gümrük birliği düzenlemesi» Türkiye'nin tam üeliğe kabulü için bir adım değil Türkiye AB'ne girmeden gümrük birliğine giren tek ülke. Bunun anlamıda, seni bu statüde tutarım, başka birşey bekleme demektir.

Türkiye, bu düzenlemenin kendisine getireceği mail külfetin karşılanması için bir söz alamamıştır. Türkiye, konut fonu ve gümrük vergilerinden dolayı, kazanmakta olduğu 2 milyar 800 milyon dolardan vazgeçmekte bunun karşılığında AX bir kereye mahsus olmak üzere 3 milyon dolar vermekte. Sonrası belli değil.

Bu düzenleme ile AB Türkiye'nin uyması gereken kuralları saptamıştır. Ama kendisi hiçbir yükümlülük altına girmemiştir. Türkiye'nin, ortak gümrük tarifesinin uygulanmamasından dolayı uğrayacağı zararlar olmasına karşın, serbest dolaşım ile ilgili bir düzenleme dahi yapılmamıştır*

Bu düzenleme ile Türkiye* ABI dışında, bağımsız bir ticaret ilişkisi geliştirmeyecek.

Tüm bunlara rağmen Gümrük Birliği bir devlet için yararlı olabilir. İhracat ve yatırım artışı sağlanabilir, teknolojik bir sıçrama yapılabilir. Ancak bunlar belirli koşullarda gerçekleşebilir. Örneğin, makro ekonomik istikrarsızlıklar ortadan kalkmaz İse yatırım olmaz. Bunun ekonomik yönleri var* Türkiye yardım alırsa ekonomisine katkı olabilir. Bunu gözetenler, kısa dönemlik hesaplar yapmaktalar.

Yine İhracatın araştırılması için TL* yapay değil, reel değerine kavuşmalıdır.

Tüm bunların ekonomik ve toplumsal bedelleri Türkiye için ağır olabilir. Sorun bu bütünsellik içinde ele alınmalıdır.